

Regional utvecklingsstrategi 2030

Delmål

(2020-01-31)

Utkast beskrivning
delmål RUS

Innehåll

Inledning	3
Delmål 4.1.1 Minska andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll.....	4
Delmål 4.1.2 Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner	7
Delmål 4.1.3 Ökad trygghet	8
Delmål 4.1.4 Ökad tillit i samhället	9
Delmål 4.1.5 Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra 11	
Delmål 4.1.6 Ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvården.....	15
Delmål 4.2.1 Öka kollektivtrafikens marknadsandel	17
Delmål 4.2.2 Öka frakterna via Mälarhamnarna Köping och Västerås	18
Delmål 4.2.3 Hela Västmanland ska ha tillgång till snabbt bredband	19
Delmål 4.2.4 Öka deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter i hela länet	22
Delmål 4.2.5 Öka tillgängligheten till värdefulla natur- och kulturmiljöer	24
Delmål 4.3.1 Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan.....	25
Delmål 4.3.2 Öka antalet exporterande företag	27
Delmål 4.3.3 Förbättrat företagsklimat.....	29
Delmål 4.3.4 Öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat.....	32
Delmål 4.3.5 Öka andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering	34
Delmål 4.3.6 Öka andelen sysselsatta	35
Delmål 4.3.7 God ekonomisk utveckling.....	37
Delmål 4.3.8 Öka produktionen av livsmedel	38
Delmål 4.3.9 Öka produktionen av fossilfri och förnybar energi	39

Inledning

Detta underlag beskriver de delmål som ingår i utkastet till Regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län:

Regional utvecklingsstrategi 2030 -Ett Livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling.

Dokumentet ger en kortfattad beskrivning av den statistik som föreslås användas för att beskriva uppfyllelsen inom respektive delmål samt nuläget. I den mån källor tillkommer eller upphör kan den statistik som används för att följa upp delmålen i RUS behöva ändras eller kompletteras.

Indexering delmål, t.ex **4.1.1** refererar till motsvarande målområde (4.1) i utkast till RUS.

Grunden till analysen och sammanställningen har tagits fram av en extern konsult.

Framöver kommer delmålen med tillhörande data presenteras på hemsidan "<https://regionvastmanland.se/utveckling/> " i det uppföljningssystem som utvecklas. Där kommer även grafiska illustrationer av data ges samt levande beskrivningar kring det arbete som bedrivs inom respektive delmål.

Delmål 4.1.1 Minska andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll

Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse utvärderas mot andelen av samtliga individer i åldrarna 0-19 år som lever i hushåll med låg inkomst. Till hushåll med låg inkomst räknas de som erhållit ekonomiskt bistånd (tidigare kallat socialbidrag) under året eller där inkomsterna under året understigit socialbidragsnormen. Med socialbidragsnormen avses summan av kostnader som ska täcka individers grundläggande behov avseende: livsmedel, kläder och skor, fritid och lek, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, förbrukningsvaror, dagstidning, telefon och TV-avgift. Hur stor summan blir varierar därför mellan kommuner och år.

Källa: Kolada/SCB

Kommentarer:

Omkring 55 procent av barnen i utsatta ekonomiska hushåll finns i Västerås, vars positiva utveckling över en tioårsperiod är den störst bidragande orsaken till att länets totala andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll minskat. Förutom Västerås är det endast i Sala och Norberg som andelen minskat över samma period. Surahammar har haft ett minskat antal barn i ekonomiskt utsatta hushåll även om andelen ökat. I övriga kommuner ökar andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll och i varierande grad.

Utveckling 2007 -2017 per län

Utveckling sedan 2007 är positiv i 14 av länen, däribland Västmanland. Mellan de senaste två mätpunkterna har dock 18 av 21 län försämrat sina resultat. Det är också relativt stora skillnader mellan länen. Västmanland placerade sig 2017 i det nedre skiktet i ett spann som sträckte sig från 5,5 till 13,4 procent.

Andel (%) 0-19år i ek. utsatta hushåll, per län					
	2007	2016	2017	2016-2017	2007-2017
Stockholm	11,7	6,7	6,7	0	-5
Norrbottn	8,3	5,5	5,5	0	-2,8
Gotland	10,6	7,5	8,1	0,6	-2,5
Västerbotten	8,5	6,4	6,7	0,3	-1,8
Skåne	14,4	12,5	12,7	0,2	-1,7
Jämtland Härjedalen	9,2	7,8	7,5	-0,3	-1,7
Västra Götalandsregionen	10,6	9,2	9,1	-0,1	-1,5
Halland	6,8	5,2	5,6	0,4	-1,2
Västernorrland	9,7	8,5	8,7	0,2	-1
Värmland	11,2	9,9	10,3	0,4	-0,9
Västmanland	11,8	10,7	11,1	0,4	-0,7
Uppsala	9	7,6	8,4	0,8	-0,6
Jönköpings län	8,3	8,1	8	-0,1	-0,3
Örebro län	11,1	10,5	11	0,5	-0,1
Kalmar	8,6	7,8	8,9	1,1	0,3
Östergötland	10,7	10,8	11	0,2	0,3
Gävleborg	11	11,5	11,8	0,3	0,8
Dalarna	10,4	10,6	11,3	0,7	0,9
Blekinge	8	8,9	9,2	0,3	1,2
Sörmland	12,2	13,4	13,4	0	1,2
Kronoberg	8,2	10,2	10,5	0,3	2,3
Riket		9	9,2	0,2	

Växande gap mellan kommuner

Vid årsslutet 2017 bodde 62 325 individer i åldrarna 0-19 år i Västmanland. Omkring 7 000 individer, eller 11,1 procent, levde i ett hushåll som räknades som ekonomiskt utsatt. Andelen som befinner sig i ekonomiskt utsatta hushåll i länet har förvisso sjunkit något över en tioårsperiod, från 11,8 procent 2007, men utvecklingen i kommunerna har sett olika ut över perioden. Kommunen med största andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll 2007 var Västerås, med 12,9 procent, och den lägsta andelen hade Surahammar, med 8 procent. 2017 hade Sala den lägsta (8,2 procent) och Köping den högsta (15,1 procent) andelen.

Gapet mellan kommunerna har alltså ökat och i endast tre kommuner har andelen minskat sett över hela perioden. Sala, Västerås och Norberg. Ser vi till förändringen mellan de senast tillgängliga åren, 2016 och 2017, är det endast två kommuner där andelen minskat. Skinnskatteberg och Hallstahammar. Mellan 2016 och 2017 ökade andelen i riket med 0,2 procentenheter, från 9,0 till 9,2 procent, och om vi tar hänsyn till rikets utveckling så kan även Surahammar läggas till listan med kommuner som förbättrats relativt rikets utveckling. Kombinerar vi aspekterna *antal* och *andel* kan vi utläsa hur det faktiska antalet barn i ekonomiskt utsatta hushåll förändrats från år till år i kommunerna och länet. Det blir tydligt att finanskrisen haft en kraftigt negativ effekt i samtliga kommuner men att återhämtningen därefter varit stark med minskat eller stillastående antal barn i ekonomiskt utsatta hushåll i nästan samtliga kommuner fram till 2016.

Mellan 2016 och 2017, som är det senast tillgängliga statistikåret, har dock utvecklingen brutits.

Förändring andel individer 0-19år i ekonomiskt utsatta hushåll 2007-2017, procentandelar											
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2007-2017
Arboga	1,1	3,3	-0,5	-1,6	-1,1	-1,4	-0,2	0	0,6	0,3	0,5
Fagersta	0	1,4	1,4	-1,9	0,6	0,4	0,6	-1,7	0	2,2	3
Hallstahammar	-0,6	3,1	-0,2	0,6	-1,1	0,7	0,4	-0,1	-1,3	-1,5	0
Kungsör	0	2,5	0,1	-2,3	-0,1	3	-0,4	-0,8	-0,1	0,6	2,5
Köping	1	3,9	-0,6	-2,7	0,9	-0,7	1	-1,1	0,2	0,9	2,8
Norberg	1,2	3,9	-0,3	-2,3	-2,9	0,4	-2,3	1,1	-1,2	1,9	-0,5
Sala	0,1	1,7	-0,3	-1,5	-0,8	0,3	0,1	-1,5	-1,7	0,8	-2,8
Skinnskatteberg	-0,2	2,6	1,6	-5,1	1	1,4	1,7	-1	2	-1,2	2,8
Surahammar	-0,5	4,5	-1,8	-1,9	0,4	0,4	-0,6	-0,2	0,2	0,1	0,6
Västerås	0,2	1,2	-0,5	-1,7	-0,3	0	0	-0,5	-0,7	0,4	-1,9
Västmanlands län	0,3	1,9	-0,3	-1,7	-0,3	0,1	0,1	-0,6	-0,6	0,4	-0,7

Individer 0-19år i ekonomiskt utsatta hushåll 2017			
	Befolkning 0-19år	Andel	Antal
Arboga	3 020	10,60%	320
Fagersta	3 144	14,50%	456
Hallstahammar	3 667	9,20%	337
Kungsör	2 054	10,90%	224
Köping	5 904	15,10%	892
Norberg	1 252	10,30%	129
Sala	5 089	8,30%	422
Skinnskatteberg	890	13,80%	123
Surahammar	2 296	8,60%	197
Västerås	35 009	11,00%	3 851
Länet	62 325	11,10%	6 918

Förändring antal 0-19år i ek. utsatta hushåll			
	Antal 2007	Antal 2017	2007-2017
Arboga	311	320	9
Fagersta	300	456	156
Hallstahammar	331	337	6
Kungsör	170	224	54
Köping	680	892	212
Norberg	141	129	-12
Sala	557	422	-135
Skinnskatteberg	115	123	8
Surahammar	202	197	-5
Västerås	4125	3851	-274
Länet	6928	6918	-10

Svensk eller utländsk bakgrund spelar stor roll

Skillnaden mellan grupper med svensk respektive utländsk bakgrund är mycket stor i samtliga kommuner. I de kommuner där nivåerna är som högst för utrikes födda är också skillnaderna som störst.

Bakgrund, individer i ekonomiskt utsatta hushåll 0-19år, 2017			
Kommun	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Skillnad i procentenheter
Norberg	4,10%	51,60%	47,50%
Kungsör	3,40%	36,90%	33,50%
Köping	3,90%	36,70%	32,80%
Arboga	4,00%	36,20%	32,20%
Skinnskatteberg	8,60%	40,20%	31,60%
Fagersta	4,80%	33,00%	28,20%
Hallstahammar	3,10%	28,50%	25,40%
Västerås	2,90%	27,10%	24,20%
Sala	3,80%	27,10%	23,30%
Surahammar	4,10%	26,80%	22,70%

Delmål 4.1.2 Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner

Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse utvärderas med hjälp av uppgifter från den årliga bostadsmarknadsenkät (BME) och tillhörande analys som Länsstyrelsen i Västmanland genomför. I BME ombeds kommunerna bedöma huruvida det råder brist, balans eller överskott på ett antal olika bostadstyper i den egna kommunen. BME utformas av Boverket och genomförs i hela landet.

Källa: Länsstyrelsen/Boverket

Kommentarer:

Endast Skinnskatteberg kommun ansåg 2019 att det rådde balans på kommunens bostadsmarknad, resterande ansåg att det rådde underskott och samtliga kommuner ansåg att det rådde underskott i den egna centralorten. Det allmänna läget och situationen i centralorterna har ansetts likartad sedan 2015. Men de senaste åren har bedömningen att det även råder underskott i övriga delar av kommunen blivit vanligare.

Länsstyrelsen i Västmanland konstaterar att färdigställandet av nya bostäder ökat kraftigt och att utvecklingen överträffar det regionala utvecklingsprogrammet men att det samtidigt påbörjas färre projekt. 2018 påbörjades byggandet av 1 166 nya bostäder, vilket var omkring 40 procent färre än föregående år.

Underskottet anses skapa en särskilt svår situation för de som är nya på bostadsmarknaden och/eller har låga inkomster.

Tabeller: överskott, brist eller balans

	I kommunens övriga delar							På centralorten, i innerstaden					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skinnskatteberg	Balans	Balans	Balans	Inget svar	Överskott	Överskott	Skinnskatteberg	Balans	Underskott	Underskott	Inget svar	Underskott	Underskott
Surahammar	Överskott	Balans	Underskott	Underskott	Balans	Underskott	Surahammar	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Kungsör	Balans	Balans	Balans	Underskott	Balans	Balans	Kungsör	Balans	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Hallstahammar	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Hallstahammar	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Norberg	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Norberg	Överskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Västerås	Balans	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Västerås	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Sala	Balans	Balans	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Sala	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Fagersta	Balans	Balans	Balans	Underskott	Underskott	Underskott	Fagersta	Överskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Köping	Balans	Balans	Balans	Balans	Balans	Balans	Köping	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott
Arboga	Balans	Balans	Balans	Balans	Balans	Underskott	Arboga	Balans	Balans	Underskott	Underskott	Underskott	Underskott

Delmål 4.1.3 Ökad trygghet

Vad mäter vi?

Att känna sig trygg i sitt bostadsområde är viktigt för hälsan i många avseenden. Det påverkar både möjligheter för socialt liv utanför hemmet och möjligheter för t.ex. avkoppling i form av motion på fritiden. Trygghet mäts i undersökningen "Liv och hälsa" som omfattar åldersgruppen 18+ år. I den medborgarundersökning som Region Västmanland genomför i samverkan med Länsstyrelsen finns också frågor till länets invånare som relaterar till trygghet. Resultaten från denna undersökning kommer att finnas tillgängliga under februari och kan då komplettera informationen nedan.

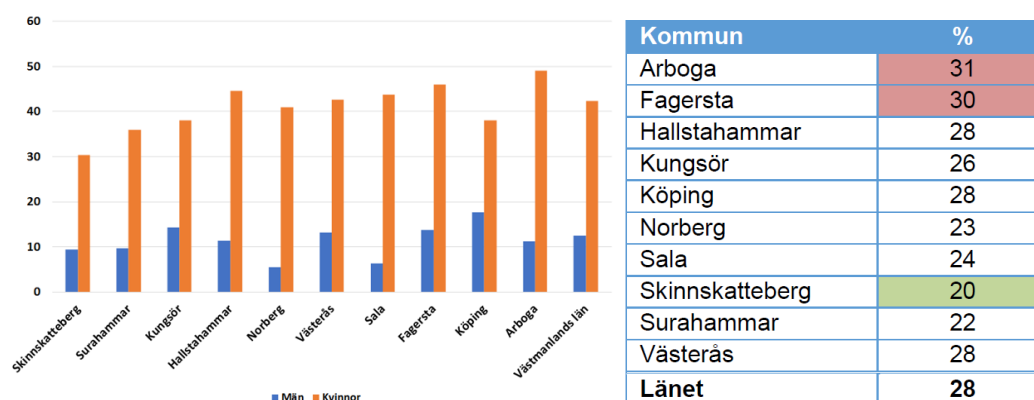
Källa: Region Västmanland Liv och Hälsa. Medborgarundersökningen "Hur är det att leva och bo i Västmanland 2019".

Kommentarer:

Resultat från undersökningen Liv och Hälsa 2017 visar att Fyra av tio kvinnor (42 %) och drygt en av tio män (12 %) i Västmanland anger att det ibland eller ofta händer att de avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. Att avstå från att gå ut på grund av rädsla är vanligast bland unga och äldre kvinnor.

I genomsnitt är rädslan att gå ut mindre vanligt i mindre kommuner och vanligare i större kommuner. I Västmanland återfinns den lägsta andelen som avstår från att gå ut i Skinnskatteberg och den högsta i Arboga och Fagersta.

Andel av befolkningen som anger att de ibland eller ofta avstår från att gå ut ensam pga rädsla

Delmål 4.1.4 Ökad tillit i samhället

Vad mäter vi?

Individens tillit till varandra är en viktig tillgång i samhället och utgör grunden i dess sociala kapital. Med hög mellanmännisklig tillit minskar behovet av övervakning och kontroll från tredje part och interaktioner (ekonomiska såsom sociala) kan ske utan medföljande kostnader. Tillit mellan människor skapar också tillit till samhällets institutioner och gemensamt organiserade verksamheter inom såväl den offentliga som privata sfären. Det är dock inte helt lätt att skatta individens tillit till varandra. Ibland mäts tillit med indirekta mått som till exempel medborgarnas engagemang i olika delar av civilsamhället eller valdeltagande. Det närmsta vi kommer sanningen kanske ändå är vad individer själva uppger när de tillfrågas.

För att mäta uppfyllelse av delmål 1.1.2. utgår vi därför från enkätsvar som hämtats från Folkhälsomyndighetens undersökning Hälsa på lika villkor. Enkäten besvarades 2018 av omkring 17 000 individer i hela landet (baserat på ett systematiskt urval om 40 000 individer). För vissa år och kommuner räcker inte svaren för att resultat ska kunna gå att bryta ned, varför resultat för enskilda kommuner inte kan redovisas här. Nedanstående redogörelse baseras på Västmanlänningarnas svar på frågan: *Tycker du att man i allmänhet kan lita på de flesta människorna (JA/NEJ)?* Resultaten redovisas som andel individer i åldrarna 16 - 84 år som angett att de i allmänhet inte anser sig kunna lita på de flesta människorna.

Källa: Kolada/Folkhälsomyndigheten

Kommentarer:

2018 angav omkring 32 procent att de inte ansåg sig kunna lita på andra. Det innebar en ökning med 1 procentenhet sedan föregående år. Frånsett 2013 har tilliten till andra minskat eller stått stilla varje år sedan 2007. Från just 2013 och framåt har andelen som inte anser sig lite på andra ökat från 26 till 32 procent av de tillfrågade. Något som kan jämföras med den betydligt lägre andelen för riket, 28 procent. Jämför vi också med andra län så har samtliga grannlän högre mellanmännisklig tillit och bland alla län är det endast Skåne som har lägre. Då bör vi samtidigt hålla i åtanke att Skåne legat på en konstant hög nivå medan utvecklingen i Västmanland gradvis förvärrats. Jämför vi resultaten för samtliga län 2007 och 2018 är Västmanland det län som haft näst störst försämring. Endast Kalmar har en sämre utveckling.

Andel individer 18-84 år med avsaknad av tillit till andra											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Region Blekinge	28	27	25	26	27	27	28	27	27	28	25
Region Dalarna	28	28	27	25	23	23	23	24	25	27	28
Region Gävleborg	23	24	24	24	26	25	25	25	25	27	27
Region Halland	24	25	23	23	22	22	24	23	25	24	26
Region Jämtland Härjedalen	24	25	28	28	28	27	25	26	24	25	25
Region Jönköpings län	25	26	26	25	25	24	25	26	27	28	28
Region Kalmar	23	25	25	26	28	26	27	27	26	28	29
Region Kronoberg	27	27	26	27	26	27	26	23	24	23	29
Region Norrbotten	23	24	23	23	23	23	24	24	25	25	26
Region Skåne	33	34	33	33	32	32	32	32	32	33	34
Region Stockholm	26	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
Region Sörmland	28	28	29	28	25	26	27	28	29	31	30
Region Uppsala	22	23	23	24	25	26	26	25	24	24	24
Region Värmland	24	24	24	24	25	25	26	26	26	27	28
Region Västerbotten	17	19	21	20	20	18	19	18	19	21	21
Region Västernorrland	22	24	23	23	25	25	25	24	23	24	23
Region Västmanland	27	27	27	27	27	27	26	27	29	31	32
Region Örebro län	26	25	26	24	25	26	27	28	28	29	29
Region Östergötland	25	26	25	24	26	27	28	28	28	28	27
Riket	26	27	27	27	27	27	27	27	27	28	28

Västerås är den enda kommun för vilken resultaten låter sig brytas ned på kommunnivå och även där har andelen som saknar tillit ökat. Ökningen är samtidigt mindre än i länet totalt vilken kan tolkas som att försämringen i vissa kommuner troligen varit ännu kraftigare.

Kvinnor och män

För 2018 saknade omkring 32 procent av männen och 31 procent av kvinnorna tillit till andra människor. I Västmanland är skillnaden mellan män och kvinnor relativt liten vad gäller tillit till andra människor. Historiskt verkar dock kvinnor känt något lägre tillit till andra människor än män. Samtliga år förutom 2018 har kvinnor känt lägre tillit än män. Om vi jämför samtliga län är skillnaderna mellan kvinnors och mäns tillit 2018 som störst i Jämtland/Härjedalen och Kronoberg. I Jämtland/Härjedalen skilde det 6 procentenheter mellan könen och i Kronoberg hela 11 procentenheter. Det är värt att notera att de i Kronobergs fall primärt var männen som saknade tillit medan det i Jämtland/Härjedalen var kvinnorna.

Andel individer 18-84 år med avsaknad av tillit till andra											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Kvinnor	27	28	28	28	27	29	28	29	32	31	31
Män	27	25	26	26	27	26	25	26	27	31	32

Delmål 4.1.5 Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra

Vad mäter vi?

Delmålet utvärderas med hjälp av undersökningarna "Liv och hälsa" samt "Liv och hälsa ung". Undersökningarna bygger på enkäter i vilka de tillfrågade bland annat ombeds att bedöma sin hälsa som ett av nedanstående alternativ:

- Mycket bra
- Bra
- Varken bra eller dåligt
- Dåligt
- Mycket dåligt

Uppfyllelsen av delmål 4.1.5. bedöms utifrån andelen individer i olika åldersgrupper som bedömt sin hälsa som bra eller mycket bra

Källa: Region Västmanland (Liv och hälsa ung samt Liv och hälsa)

Kommentarer:

Självupplevd hälsa bland individer 16-84 år

Västmanland resultat för samtliga individer 16-84 år för 2018 var 71 procent 2018. Det placerar länet på 12:e plats i ett spann där Stockholm var i topp med 75 procent och Norrbotten i botten med 69 procent. Länets utveckling sedan 2007 är positiv och andelen individer som upplever sin hälsa som god eller mycket god har ökat med 7 procentenheter över perioden 2007-2018. Trots den positiva utvecklingen ligger länet fortfarande under rikets nivå, 73 procent. Bland grannlänerna är nivån liknande den i Västmanland med undantag för Uppsala som ligger strax bakom Stockholms län på 74 procent.

Självupplevd hälsa, 16-84 år, andel											
	2004-2007	2005-2008	2006-2009	2007-2010	2008-2011	2009-2012	2010-2013	2011-2014	2012-2015	2013-2016	2015-2018
Stockholms län	70	72	73	74	75	75	75	75	75	76	75
Hallands län	72	73	73	74	76	77	76	76	75	75	75
Uppsala län	69	71	72	74	72	73	73	73	74	75	74
Jönköpings län	69	69	70	72	75	77	77	77	75	75	74
Kalmar län	68	69	71	72	71	72	73	72	73	73	74
Riket	68	70	70	71	72	72	72	73	73	73	73
Östergötlands län	69	70	71	71	71	70	71	71	71	72	73
Skåne län	70	71	71	72	72	72	73	73	74	74	73
Blekinge län	64	66	65	66	69	68	69	70	69	72	72
Västra Götalands län	68	69	70	70	70	72	72	73	73	73	72
Kronobergs län	70	72	73	72	72	72	71	73	72	72	71
Värmlands län	68	68	67	68	69	71	70	70	69	69	71
Västmanlands län	64	66	68	68	70	69	70	70	70	71	71
Dalarnas län	67	69	69	69	69	68	68	68	70	71	71
Jämtlands län	63	62	66	65	66	69	68	69	71	70	71
Västerbottens län	69	69	69	70	68	71	71	71	72	71	71
Södermanlands län	67	69	69	69	72	71	71	72	71	71	70
Örebro län	66	67	68	70	72	72	72	70	70	69	70
Gävleborgs län	63	65	66	66	68	68	69	71	71	71	70
Gotlands län	64	64	69	71	69	69	69	69	69	69	69
Västernorrlands län	66	67	69	70	69	70	71	71	70	69	69
Norrbottnens län	66	68	68	68	67	65	68	68	69	71	69

Det är stora skillnader i självupplevd hälsa mellan män och kvinnor i stort sett hela landet. I Västmanland skiljer det omkring 6 procentenheter 2018 då 68 procent av kvinnorna och 74 procent av männen uppgav att deras hälsa var god eller mycket god. Över perioden 2007 – 2018 har resultaten för både män och kvinnor förbättrats, från 66 till 74 procent för män och från 63 till 68 procent för kvinnor. Men det betyder samtidigt att skillnaderna mellan könen ökat från 3 till 6 procent. Det är något mer än skillnaden i riket, som är 5 procent. Störst skillnad 2018 var det i Västerbotten, där det skiljde omkring 12 procent, medan det i Södermanland och Norrbotten inte var några mätbara skillnader 2018.

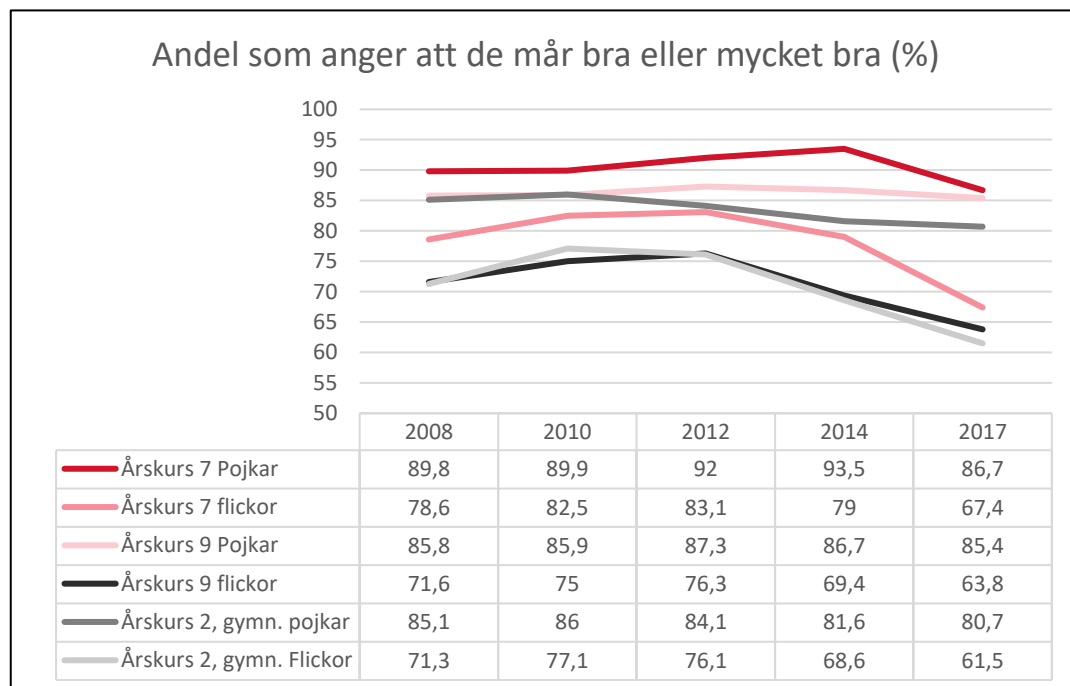
Självupplevd hälsa, 16-84 år, skillnad mellan kvinnor och män (%-andelar)											
	2004-2007	2005-2008	2006-2009	2007-2010	2008-2011	2009-2012	2010-2013	2011-2014	2012-2015	2013-2016	2015-2018
Riket	5	5	5	4	4	4	5	4	5	4	5
Stockholms län	5	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4
Uppsala län	2	-1	-1	-1	-1	3	5	6	7	5	2
Södermanlands län	2	4	4	5	5	5	5	2	3	0	0
Östergötlands län	10	8	6	4	4	4	5	5	2	4	5
Jönköpings län	12	10	10	5	3	4	4	5	6	4	3
Kronobergs län	4	5	4	-1	0	0	6	8	9	9	9
Kalmar län	10	8	7	2	1	3	3	5	6	5	7
Gotlands län	16	15	15	12	7	6	4	5	5	5	6
Blekinge län	5	8	8	9	8	3	1	2	-1	2	2
Skåne län	5	5	5	5	6	5	7	7	7	8	7
Hallands län	4	5	5	5	5	4	2	2	2	5	9
Västra Götalands län	7	6	6	4	4	5	4	5	6	5	5
Värmlands län	7	7	5	2	-1	-1	-1	1	6	4	3
Örebro län	6	7	8	10	6	8	10	7	7	6	6
Västmanlands län	3	4	4	6	5	6	7	4	6	3	6
Dalarnas län	4	4	1	5	4	2	3	2	2	3	5
Gävleborgs län	6	6	5	7	7	4	4	0	1	3	7
Västernorrlands län	7	5	7	4	-1	-3	-1	5	2	5	5
Jämtlands län	4	1	2	-1	2	5	10	12	12	14	9
Västerbottens län	7	9	8	10	7	6	5	4	6	7	12
Norrbottnens län	-1	2	6	8	6	4	4	3	3	3	0

Självupplevd hälsa barn och unga

Samma fråga har också ställts till skolelever i grund- och gymnasieskolan.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor är stora och skiljer sig åt mer än för åldersgruppen 16-84 år. I likhet med befolkningen 16-84 år så har skillnaderna mellan pojkar och flickor ökat men även i det avseendet är situationen allvarligare än för den äldre åldersgruppen.

Från 2008 har andelen individer som upplever sin hälsa som god eller mycket god minskat från 78,6 till 67,4 procent bland flickor i årskurs 7. Unga flickors resultat har alltså försämrats med omkring 11,2 procentenheter. Detta samtidigt som pojkarnas resultat endast försämrats med omkring 3,1 procentenheter. Bland individer i årskurs 9 och gymnasiets årskurs 2 är likartad, med kraftigt försämrade resultat bland flickor och stillastående eller något vikande resultat bland pojkarna.

Summering

Generellt har den självupplevda hälsan bland individer 16-84 år haft en positiv utveckling över tid, med en stigande eller stabil nivå sedan 2012, men skillnaderna mellan könen ökar från en redan obalanserad nivå. Både i åldersgruppen 16-84 och bland skolungdomar minskar dock välbefinnandet bland kvinnor och flickor. Både de faktiska nivåerna och de relativa skillnaderna är alarmerande och i gruppen gymnasiestuderande årskurs två är skillnaden mellan pojkar och flickor nästan 20 procentenheter. Grupperna är delvis överlappande i ålder men bland kvinnor, flickor, män och pojkar så är det egentligen bara bland män vi med viss säkerhet kan säga oss se en förbättring.

Delmål 4.1.6 Ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvården

Vad mäter vi?

För att fånga tillgänglighet till hälso- och sjukvård fokuserar vi primärt på mätetal som syftar till att skatta hur väl vårdgarantin upprätthålls. Det vill säga vilken tid det tar för invånarna att få kontakt med vården och vilken tid det tar att erhålla vård. Det omfattar mätetalen:

- Andel patienter som fått en medicinsk bedömning av primärvården inom tre dagar.
- Andel patienter som väntat 90 dagar eller kortare på ett beslutat besök i specialiserad vård
- Andel patienter som väntat 90 dagar eller kortare på en beslutat åtgärd/operation i specialiserad vård
- Andel patienter inom barn- och ungdomspsykiatri som fått en första bedömning inom 30 dagar.
- Andel patienter inom barn och ungdomspsykiatri som efter beslut har påbörjat en fördjupad utredning/behandling inom 30 dagar.

Mätetalen följs i vissa fall upp månatligen och i andra fall per halvår eller månad. För vissa saknas också längre tidsserier, varför mätetalens utveckling kommenteras enskilt och bedömningar kring huruvida delmålet som helhet nås blir en bedömningsfråga där enskilda mätetalens utveckling skulle behöva viktas för att ett tydligt ställningstagande ska vara möjligt.

Källa: SKR/Region Västmanlands/Vårdgarantin

Primärvården

Vad gäller andel patienter som fått medicinsk bedömning inom tre dagar är länets placering något sämre än rikets. I Västmanland hade 76 procent av patienterna fått en medicinsk bedömning inom tre dagar vid mätningar som genomfördes i september 2019 medan andelen i riket var 81 procent. Variationen i riket var per september 2019 på 65 till 92 procent, för Västernorrland respektive Norrbotten.

Specialiserad vård

Tillgängligheten till den specialiserade vården vad gäller väntetid till ett första besök varierar både mellan och inom åren. Under årscykeln oktober 2018 – oktober 2019 varierade andelen mellan 73 och 89 procent. Under året har Västmanland legat något bättre till än riket, vilket är en positiv utveckling då länet vid flertalet av de mätningar som genomförts sedan 2012 legat under riksgenomsnittet. Västmanland placerar sig också i mittenskiktet bland länen de flesta år för vilket det finns årsmedeltal.

Vad gäller väntetid på en planerad åtgärd/operation har utvecklingen varit positiv under årscykeln oktober 2018 – oktober 2019, från 65 till 74 procent. Utvecklingen följer rikets utveckling, som dock varit något svagare, från 71 till 73 procent.

Barn- och ungdomspsykiatri

Det är mycket stora variationer inom en årscykel, vilket gör det svårt att bedöma utfallet. Vad gäller första bedömningar varierade det under 2019 mellan 14 och 66 procent. Vad gäller andelen där en fördjupad behandling eller utredning påbörjats låg variationen mellan enskilda månadsmätningar på 25 till 47 procent. I de senaste mätningarna för vilka det finns tillgängliga helårsresultat, 2017 och 2018, kan vi notera att Västmanland försämrat sina resultat vad gäller första bedömningar dramatiskt, från 60 till 46 procent. Samtidigt har andelen som påbörjat behandling eller utredning förbättrats från 30 till 41 procent. I bägge mätetalen är det ett stort spann mellan regionerna för senast tillgängliga helåret, 2018. Vad gäller andelen som får första bedömning inom 30 dagar är variationen mellan 31 och 97 procent, för Kronoberg respektive Gotland. Vad gäller påbörjade behandlingar eller utredningar är variationen mellan 29 och 95 procent, för Västerbotten respektive Gotland.

Delmål 4.2.1 Öka kollektivtrafikens marknadsandel

Vad mäter vi?

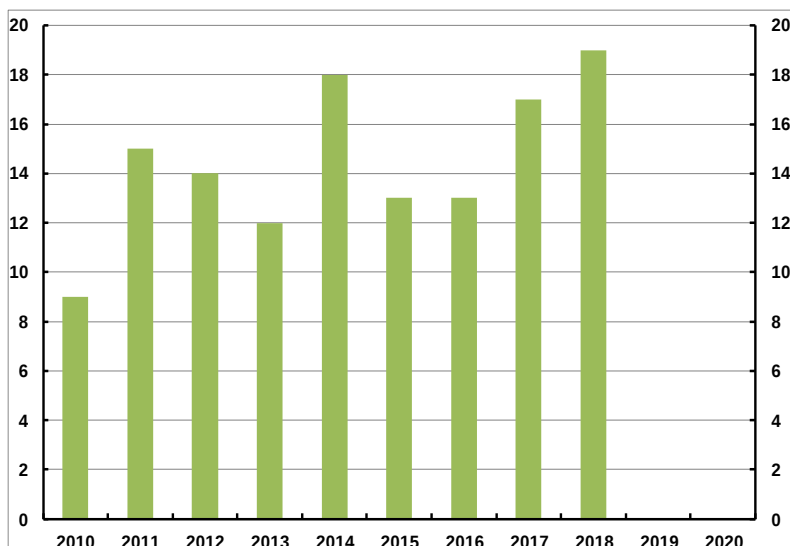
Delmålets uppfyllelse utvärderas mot hur stor andel av resorna i länet som genomförs inom kollektivtrafik. Statistiken hämtas från Kollektivtrafiksbarometern, som publiceras av Svensk Kollektivtrafik årligen, och avser för Västmanland den andel av resorna som genomförs i Västmanlands Länstrafiks regi. Resultaten i Kollektivtrafiksbarometern bygger på resvaneundersökningar där individer anger med vilka färdmedel och frekvens de genomför sina resor.

Källa: Kollektivtrafikbarometern

Kommentarer:

Generellt har kollektivtrafikens andel ökat i landet. Från 2010 har andelen i riket ökat från 21 till 31 procent och för Västmanland från 9 till 19 procent. Andelen som anger att de väljer kollektiva färdmedel har ökat som mest de senaste åren i Västmanland, från 13 procent 2016 till 19 procent 2019. En jämförelse mellan länen placerar Västmanland på en sjätteplats bland de 21 länen. För 2019 var kollektivtrafikens andel i Stockholm och Västra Götaland 57 respektive 33 procent. Det får stora effekter på rikets andel, som för 2019 låg på 31 procent. Ett generellt mönster i riket är också att kollektivtrafikens marknadsandelar är större bland kvinnor och individer i yngre åldrar.

Kollektivtrafikens marknadsandel i Västmanlands län

Delmål 4.2.2 Öka frakterna via Mälarhamnarna Köping och Västerås

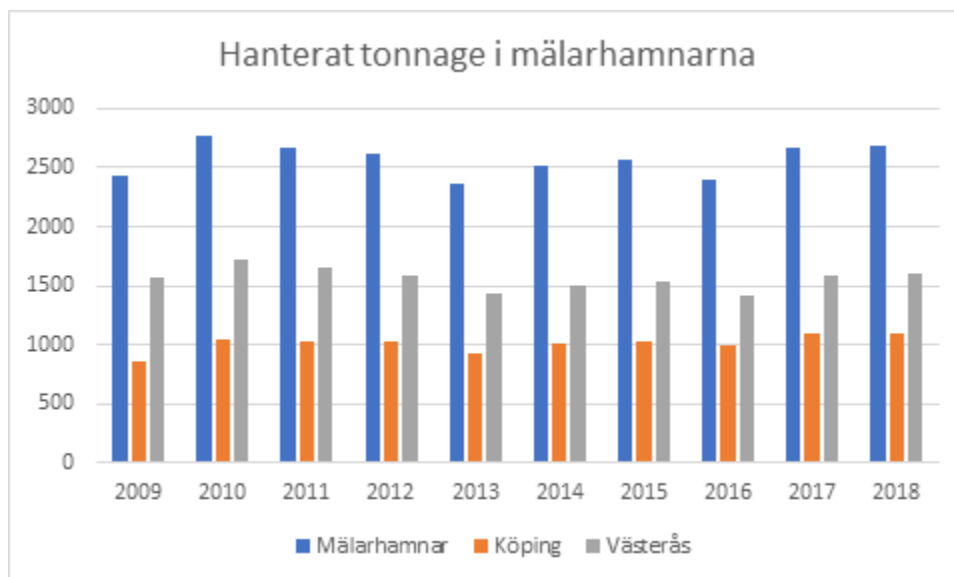
Vad mäter vi?

Delmålet utvärderas mot hur många ton gods som hanteras i länets hamnar i Mälaren. Länets hamnar i Västerås och Köping är viktiga knutpunkter i godstransportsystemet och genom Mälarfarleden och Mälarhamnarna når sjöfarten långt in i landet, i den befolkningstätaste delen av Sverige.

Källa: Mälarhamnar AB

Kommentarer:

2018 hanterades 2 688 tusen ton i Västerås och Köpings hamnar. Sedan 2009 innebar det en ökning med omkring 11 procent. Den största ökningen har skett i Köping, som ökat sitt tonnage med omkring 28 procent över samma period. För Västerås har tonnaget ökat med omkring 2 procent.

Delmål 4.2.3 Hela Västmanland ska ha tillgång till snabbt bredband

Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse utvärderas mot tre kriterier och är formulerat som andel av hushåll och företag som har tillgång till uppkopplingar med hastigheter om minst 1 Gbit/s respektive 100Mbit/s och 30 Mbit/s.

- 98% av alla hushåll och företag har tillgång till minst 1 Gbit/s.
- Av resterande 2 % så bör 1,9% ha tillgång till minst 100 Mbit/s
- Resterande 0,1% bör ha tillgång till minst 30 Mbit/s

Med tillgång menas dels hur stor andel av byggnader med hushåll eller arbetsställe som har teknisk möjlighet att på kort sikt och utan särskilda kostnader beställa ett internetabonnemang till adressen. Men det innefattar även hushåll och arbetsställen som har IT-infrastruktur (som medger en viss bithastighet) i absoluta närheten och som därigenom ska anses ha möjlighet till bredbandsanslutning. Med andra ord hushåll och arbetsställen som finns i byggnader som inte är anslutna med till exempel fiber, men där en fiberkabel finns i närheten av byggnaden.

Källa: PTS (Post och Telestyrelsen)

Kommentarer:

Tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten

Totalt sett har andelen med tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s har ökat i både vad hushåll och arbetsställen i samtliga kommuner. Det är stora skillnader mellan kommunerna och ingen når i dagsläget upp till det mål som sats för 2025. För både hushåll och arbetsställen ligger också den totala tillgången under rikets andel 2018.

1Gbit/s	2017		2018	
	Hushåll	Arbetsställen	Hushåll	Arbetsställen
RIKET	87,11%	79,43%	90,57%	84,34%
Västmanlands län	86,79%	74,35%	89,99%	80,25%
Arboga	79,96%	56,58%	85,21%	64,83%
Fagersta	89,60%	71,07%	93,73%	82,06%
Hallstahammar	78,20%	61,88%	92,51%	84,34%
Kungsör	74,59%	53,99%	76,96%	57,14%
Köping	88,76%	71,56%	92,92%	84,78%
Norberg	71,09%	51,21%	72,74%	53,75%
Sala	63,68%	39,01%	72,01%	49,04%
Skinnskatteberg	45,20%	23,73%	33,91%	16,60%
Surahammar	65,34%	53,64%	68,45%	56,19%
Västerås	95,45%	90,87%	96,76%	93,15%

Skillnaderna mellan tätorter och glesbygd är alltså stor. 2018 nåddes 37,71 procent av hushållen i glesbygden medan motsvarande andel för riket var

50,48 procent. Västmanlands glesbygd har samtidigt haft en större förbättring än riket från föregående år, då riket hade 39,85 och Västmanland 22,62 procent. I tätorterna ligger länets nivåer i paritet med rikets, omkring 95 procent.

De största utmaningarna finns i enskilda kommuners glesbygd. På glesbygden i Skinnskatteberg och Surahammar nåddes endast omkring 1 procent av hushållen 2018.

Tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s, eller IT-infrastruktur i absoluta närheten

Tillgången till fast bredband om minst 100 Mbit/s är densamma som 1 Gbit/s i samtliga kommuner då hastigheterna för närvarande inkluderar samma accestekniker.

Tillgång till fast bredband om minst 30 Mbit/s, eller IT-infrastruktur i absoluta närheten

Samma mönster som gäller för övriga överföringskapaciteter gäller även för anslutningar om minst 30 Mbit/s. Tillgången är avsevärt bättre i tätorter än i glesbygden.

30 Mbit/s	2017		2018	
	Hushåll	Arbetsställen	Hushåll	Arbetsställen
RIKET	96,31%	93,01%	97,45%	95,00%
Västmanlands län	96,06%	92,04%	97,10%	94,22%
Arboga	93,88%	87,23%	96,75%	91,71%
Fagersta	93,56%	86,78%	97,23%	93,66%
Hallstahammar	97,35%	93,47%	98,72%	97,16%
Kungsör	94,28%	86,18%	95,02%	86,96%
Köping	95,52%	86,70%	97,50%	93,36%
Norberg	84,82%	74,77%	88,36%	78,24%
Sala	95,94%	92,37%	96,84%	93,80%
Skinnskatteberg	62,73%	51,52%	57,20%	47,80%
Surahammar	92,04%	87,27%	92,60%	87,99%
Västerås	98,49%	96,59%	99,03%	97,70%

30 Mbit/s	2017		2018	
	Tätbebyggt	Glesbygd	Tätbebyggt	Glesbygd
RIKET	98,80%	71,62%	99,34%	78,99%
Västmanlands län	98,84%	66,28%	99,12%	75,59%
Arboga	98,10%	67,04%	99,59%	78,47%
Fagersta	97,46%	36,02%	99,76%	60,40%
Hallstahammar	99,47%	75,55%	99,56%	90,13%
Kungsör	99,24%	69,09%	99,37%	73,06%
Köping	99,58%	66,65%	99,65%	82,26%
Norberg	94,47%	27,94%	97,49%	35,15%
Sala	98,95%	85,36%	99,67%	86,91%
Skinnskatteberg	71,75%	38,63%	65,37%	35,64%
Surahammar	94,61%	54,95%	94,96%	59,12%
Västerås	99,95%	65,31%	99,98%	78,05%

Det sammanvägda läget i länet har förbättrats vad gäller samtliga hastigheter. I tätbebyggt område är det för flera kommuner inte långt ifrån att målet är uppnått medan det finns en stor variation mellan glesbygderna i respektive kommun.

Delmål 4.2.4 Öka deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter i hela länet

Vad mäter vi?

Vi mäter de aktiviteter som regionala kulturverksamheter genomför eller finansierar i länets kommuner. Aktiviteter ska genomföras i alla länets kommuner.

Källa: Kulturdatabasen

Vad gäller deltagandet i kultur och fritidsaktiviteter kommer det även att mätas med en ny fråga i Liv och Hälsa ung. Undersökningen genomförs för första gången under år 2020.

Kommentarer:

2018 uppnåddes en förhållandevis god spridning av kulturaktiviteter. Läns museets samt länsteatern nådde dock enbart fem respektive sju av länets kommuner. Observera att samtliga länets kommuninnevånare naturligtvis har möjlighet att besöka kulturaktiviteter i andra kommuner än den egna vilket innebär att invånare i kommuner som har ett lågt antal aktiviteter ändå kan ha besökt aktiviteter i andra kommuner.

Föreställningar/ utställningar / program aktiviteter	2018				
	Länsmuseum	Länsmusik	Länsteater	Hemslöjd	totalt
Arboga	6	22	1	9	38
Fagersta	0	27	1	2	30
Hallstahammar	21	13	0	2	36
Kungsör	0	12	1	1	14
Köping	0	48	1	25	74
Norberg	2	12	0	2	16
Sala	0	23	0	70	93
Skinnskatteberg	0	26	1	1	28
Surahammar	1	17	1	23	42
Västerås	245	443	182	99	969
	275	643	188	234	1 340

Kommande fråga i Liv och hälsa ung:

Deltar du regelbundet i organiserade fritidsaktiviteter med ledare?

- Nej
- Ja, idrottsaktiviteter/sport/gruppträning
- Ja, Kulturskola
- Ja, studiecirklar
- Ja, musik, teater eller annan kulturverksamhet
- Ja, scout eller friluftsförbund
- Ja, annan

Källa: Region Västmanland/Liv och hälsa ung.

Delmål 4.2.5 Öka tillgängligheten till värdefulla natur- och kulturmiljöer

Vad mäter vi?

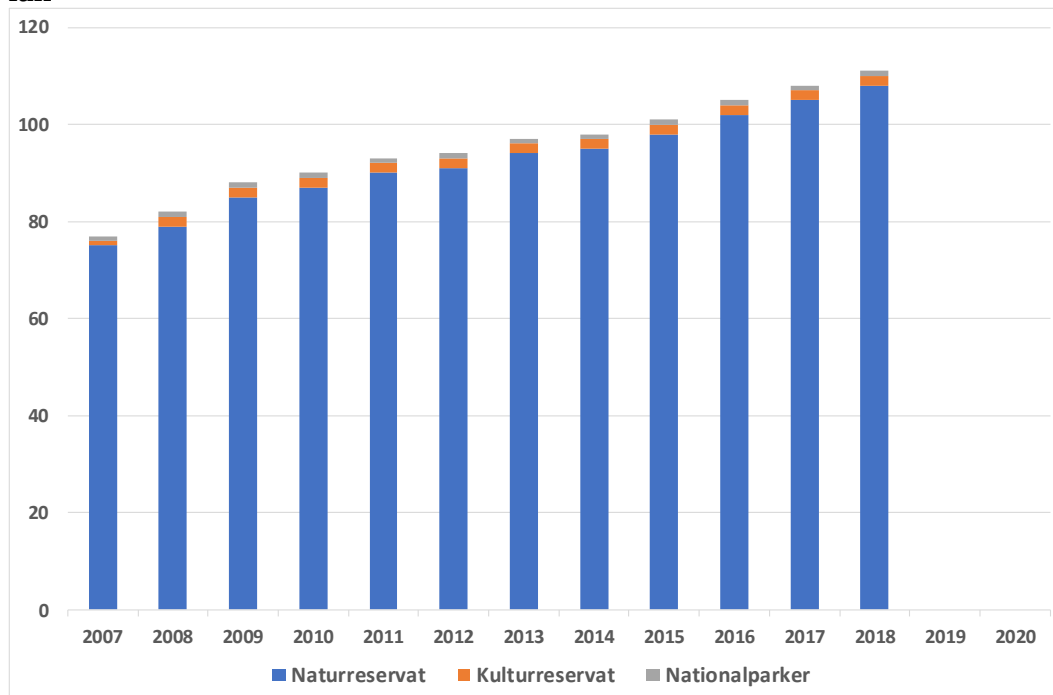
För att utvärdera delmåletts uppfyllelse mäts antalet inrättade naturreservat, kulturresevat och nationalparker i Västmanlands län.

Källa: Länsstyrelsen

Kommentarer:

I Västmanlands län finns endast en nationalpark, Färnebofjärden som delas med andra län. Det finns även två kulturresevat; Bråfors bergmansby samt Gäddeholm. Antalet naturreservat är desto fler och har dessutom ökat kontinuerligt.

Diagram: Naturreservat, kulturresevat samt nationalparker i Västmanlands län

Delmål 4.3.1 Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan

Vad mäter vi?

Reglabs Innovationsindex har använts för att bedöma huruvida den regionala ekonomiska förnyelseförmågan ökat. Innovationsindexet består av tre block, varav det som syftar till att mäta förnyelseförmåga är uppbyggt av fem nyckelindikatorer som indexerats till ett sammanvägt mätetal.

Nyckel indikatorer:

- Andel nystartade företag per 100 befintliga företag
- Andel elever som deltagit i Ung Företagsverksamhets utbildningskoncept av totala antalet gymnasieelever
- Andel som instämmer att företaget är innovativt i Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet*
- Forskningsmedel som andel av totala medel vid universitet/högskola
- FoU-resurser vid privata arbetsställen som andel av BRP

Sammantaget bedöms indikatorerna ge en bild av en regions förmåga till förnyelse och nyskapande i näringslivet och visa på såväl förmågan att ta tillvara på som grundförutsättningarna för innovation. Värt att notera är att måttet primärt syftar till att fånga regionens utveckling och givet regionernas stora skillnader inom ovanstående indikatorer bör jämförelser mellan regioner inte övertolkas.

Källa: Reglab

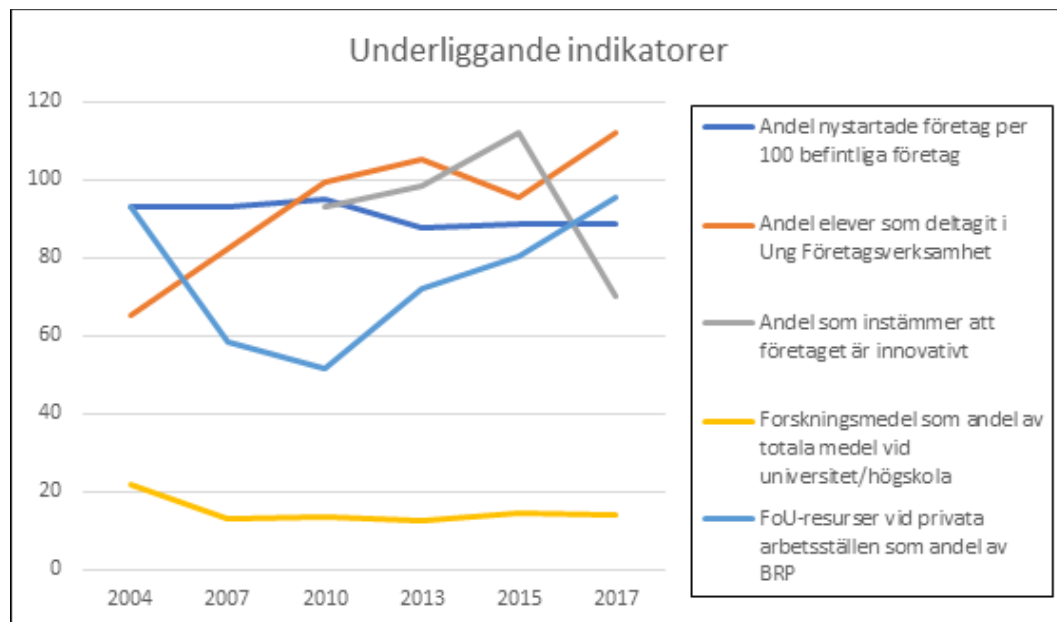
Kommentarer:

Västmanlands län placerar sig på 10:e plats bland länen vid senaste mätningen, som avser år 2017. Bland grannlänen placerar sig endast Uppsala, som toppar listan 2017, ovanför Västmanland. Södermanland placerar sig strax under Västmanland med ett marginellt sämre resultat medan såväl Örebro som Dalarna placerar sig i det nedre skiktet.

Västmanlands indexvärde har ökat med omkring 12 procent sedan 2004. Vid jämförelse av samtliga län är det den 9:e starkaste utvecklingen. Grannlänen Dalarna och Södermanland har båda haft en starkare utveckling än Västmanland över samma period, 2004-2017, medan utvecklingen i Örebro varit något sämre. Uppsala har haft den näst sämsta utvecklingen över samma period, trots sin topplacering vid senaste mätningen.

Om samtliga underliggande indikatorers utveckling över perioden jämförs är det tydligt att den positiva utvecklingen primärt härrör från en ökad andel individer som deltagit i Ung Företagsverksamhet. Även FoU inom den privata sektorn har bidragit till utvecklingen. Den senare har haft en stark

uppåtgående trend sedan 2010. Vad gäller övriga indikatorer har utvecklingen gått i andra riktningen. Den mest dramatiska förändringen i negativ riktning finns i den indikator som ämnar fånga anställdas bedömning om huruvida företagen är innovativa.

Sammanfattning

Över tid har utvecklingen varit positiv men mellan de två senaste mätpunkterna, 2015 och 2017, har Västmanlands resultat försämrats. Ökad andel elever inom Ung Företagsverksamhet och privata FoU satsningar förklarar den positiva utvecklingen men samtidigt är det viktigt att notera att samtliga övriga indikatorer går i andra riktningen.

Delmål 4.3.2 Öka antalet exporterande företag

Vad mäter vi?

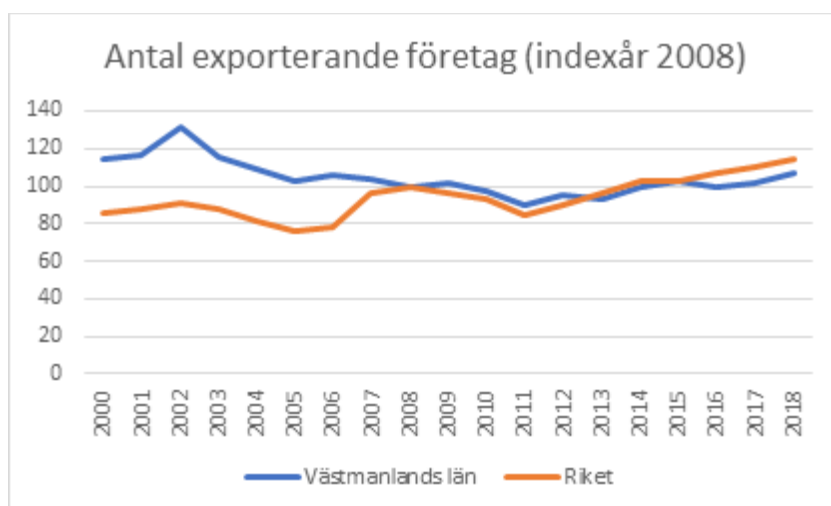
Delmålets uppfyllelse utvärderas mot hur utvecklingen av antalet exporterande företag utvecklats i Västmanlands län. Statistiken hämtas från SCB:s statistik över utrikeshandeln med varor. Export av tjänster ingår således inte. I sammanställningen nedan förekommer sex storleksklasser: 0 anställda, 1-9 anställda, 10-49 anställda, 50-249 anställda, 250+ anställda och "okänt". I den största storleksklassen, 250+ anställda, finns för få företag och statistiksekretess omöjliggör att uppgifter publiceras. 250+ och "okänt" har därför slagits samman för uppgifter som gäller Västmanlands län.

Källa SCB/Utrikeshandel med varor (specialbeställning)

Kommentarer:

Vid årsslutet 2018 fanns i Västmanland 622 exporterande företag. 597 av dessa hade mindre än 250 anställda. Den vanligast förekommande storleksklassen var 1-9 anställda, som samlade 275 företag. Sett till antal placerar det Västmanland på 13e plats bland Sveriges 21 län. Flest exporterande företag finns i storstadslänen och generellt följer placeringarna på listan länets storlek, med Stockholm i toppen och Gotland i botten.

Antalet exporterande företag har krympt med omkring 6 procent sedan år 2000, från 663 till 622. I endast fem av 21 län har antalet företag ökat sedan 2000, Uppsala, Halland, Västerbotten, Stockholm och Skåne. Västmanlands utveckling placerar länet på 10e plats bland länen. Svagast har utvecklingen varit i Blekinge, där antalet minskat med omkring 15 procent över perioden.

Om vi ser till förändringen mellan de två senast tillgängliga mätpunkterna fanns 31 fler företag 2018 jämfört med samma datum föregående år.

Ökningen motsvarar 5,3 procent. Endast Gotland och Västerbotten hade haft en starkare utveckling under samma period, 6,9 respektive 5,6 procent, för vilken rikets utveckling var 3,8 procent.

Förändringen har primärt skett i storleksklassen 250+ anst/okänt. Den minsta storleksklassen (0-anställda), som också anställer minst antal individer men samtidigt innehåller flest företag, är den som växt minst mellan 2017 och 2018.

Storleksklass	2000-2018	2017-2018
0 anst	-17,37%	0,00%
1-9 anst	9,56%	7,84%
10-49 anst	-7,89%	0,72%
50-249 anst	-25,42%	12,82%
250+ anst /okänt	-26,47%	25,00%
Total	-6,18%	5,25%

Sammanfattning

Antalet exporterande företag i länet har förvisso minskat över tiden 2000-2018 men i ett kortare perspektiv, och framförallt mellan 2017 och 2018, har trenden varit uppåtgående. Störst har ökningen varit bland företag i den aggregerade gruppen 250+ anställda/okänt.

Delmål 4.3.3 Förbättrat företagsklimat

Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse utvärderas med hjälp av Svenskt Näringslivs årliga ranking av det lokala företagsklimatet i kommunerna. Rankingen bygger på underliggande indikatorer som består av en kombination av enkätsvar (12 st) från företagen och officiell statistik (6 st) i syfte att belysa förutsättningarna för att bedriva företag.

Måttet kan anta värden från 1 till 290, motsvarande antalet kommuner i Sverige. Det är alltså möjligt för kommuner att ha förbättrat sitt företagsklimat men ändå tappa placeringar om förbättringar skett även i övriga 280 kommuner.

Det går även att ta fram resultat för olika delfrågor i enkäten och nedan kommenteras även hur företagens sammanfattande omdöme kring företagsklimatet.

Källa: Svenskt Näringsliv

Kommentarer:

Den kommun i Västmanland som placerade sig högst under 2019 var Hallstahammar, som placerade sig på 63:e plats. Samtidigt hamnade sex av tio kommuner på den nedre halvan av rankingen. Det var förvisso en förbättring från föregående år, då det var sju av tio, men fyra av dessa kommuner försämrade också sitt resultat från föregående år.

Sett över såväl perioden 2010-2019 som 2018-2019 är Kungsör den kommun som förbättrat sin ranking mest. För 2019 placerade sig Kungsör på 91:a plats. Om vi tittar på de underliggande indikatorerna i enkätkategorin ser vi att anledningen till Kungsörs klättring främst beror på förbättringar inom skolans attityder till företagande, tillämpande av lagar och regler och konkurrens från kommunen. I statistik kategorin är det nyföretagande som haft störst positiv inverkan.

Den kommun för vilken rankningen försämrats mest, såväl över perioden 2010-2019 som 2018-2019, är Köping. Inom enkätkategorin är det där tillämpning av lagar och regler, kommunpolitikernas attityder till företagande och tillgång till kompetens som haft mest negativ inverkan. Generellt är det just inom enkätkategorin som försämringen skett mellan 2018 och 2019. Inom åtta av tolv indikatorer tappar kommunen, medan det inom statistik kategorin är relativt små förändringar.

Att tolka ett index med flera underliggande indikatorer är komplext och bör göras försiktigt. Vad gäller till exempel svårighet att hitta rätt typer av

kompetens är detta ett generellt problem men det kan tänkas slå olika hårt mot olika typer av geografier och avspeglas olika i de enkätsvar som sammanställningen bygger på beroende på respondenten. I de kommuner där detta angetts som ett problem bör svaren tolkas mot bakgrund av de generella arbetskraftsbrister som råder inom sektorerna teknik och tillverkning, skola samt vård- och omsorg.

Värt att notera är att indikatorn som syftar till att skatta skolans attityd till företagande tycks haft en positiv inverkan i vissa kommuner. Samtidigt har Västmanland också haft en positiv utveckling inom Ung Företagsverksamhet, som framgår av delmål 4.3.1 vilket troligen hänger samman med den positiva attityden till företagande i skolan.

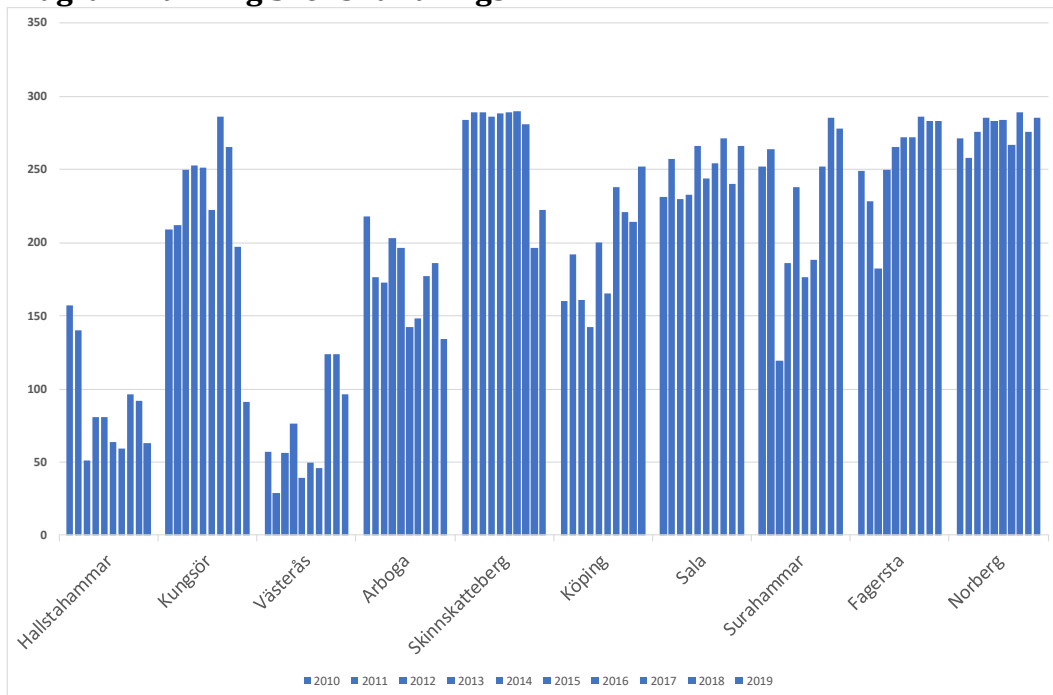
Givet den stora spridningen, sett såväl till nuvarande ranking som historisk trend, går det inte att entydigt säga att länet har förbättrat sitt näringslivsklimat. Samtidigt är det viktigt att hålla i åtanke att måttet baseras på ranking och därmed är relativt andra kommuner, vilket innebär att näringslivsklimatet kan ha förbättrats trots att rankingen försämrats.

Vad gäller det sammanfattande omdömet för näringslivsklimatet så mäts det på en sex-gradig skala. Vid betyg fyra eller högre överväger positiva omdömen. För Riket totalt uppgick omdömet 2019 till 3,4. Västmanlands län ligger strax under detta med ett omdöme på 3,3. Vad gäller länets kommuner är det Arboga, Hallstahammar samt Kungsörs kommuner som ligger högre än rikssnittet. Övriga hamnar under rikssnittet, förutom Västerås kommun som ligger på rikssnittet.

Tabell Ranking Svenskt Näringsliv

Förändring 10-19	Förändring 18-19	KOMMUN	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
94	29	Hallstahammar	63	92	96	59	64	81	81	51	140	157
118	106	Kungsör	91	197	265	286	222	251	253	250	212	209
-39	28	Västerås	96	124	124	46	50	39	76	56	29	57
84	52	Arboga	134	186	177	148	142	196	203	173	176	218
62	-26	Skinnskatteberg	222	196	281	290	289	288	286	289	289	284
-92	-38	Köping	252	214	221	238	165	200	142	161	192	160
-35	-26	Sala	266	240	271	254	244	266	233	230	257	231
-26	7	Surahammar	278	285	252	188	176	238	186	119	264	252
-34	0	Fagersta	283	283	286	272	272	265	250	182	228	249
-14	-9	Norberg	285	276	289	267	284	283	285	276	258	271

Diagram Ranking Svenskt Näringsliv

Tabell sammanfattande omdöme av företagsklimat Svenskt Näringsliv

	2019
Arboga	3.5
Fagersta	2.9
Hallstahammar	3.9
Kungsör	3.8
Köping	3.0
Norberg	2.9
Sala	3.1
Skinnskatteberg	3.3
Surahammar	2.8
Västerås	3.4
Västmanlands län	3.3
Riket	3.4

Delmål 4.3.4 Öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat

Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse utvärderas mot tre indikatorer.

- Andelen behöriga till gymnasiets yrkesprogram
- Andelen som gått vidare från gymnasiet till högre studier inom tre år
- Andelen som avslutat gymnasiet inom 3 år

Anledningen till att behörighet till gymnasiets yrkesprogram används som indikator är att intagningskraven för yrkesprogrammen motsvarar minsta gemensamma nämnare för samtliga intagningar. Det vill säga den som inte är behörig till gymnasiets yrkesprogram är heller inte behörig till övriga gymnasieprogram och saknar därmed gymnasiebehörighet.

Källa: SCB och Skolverket

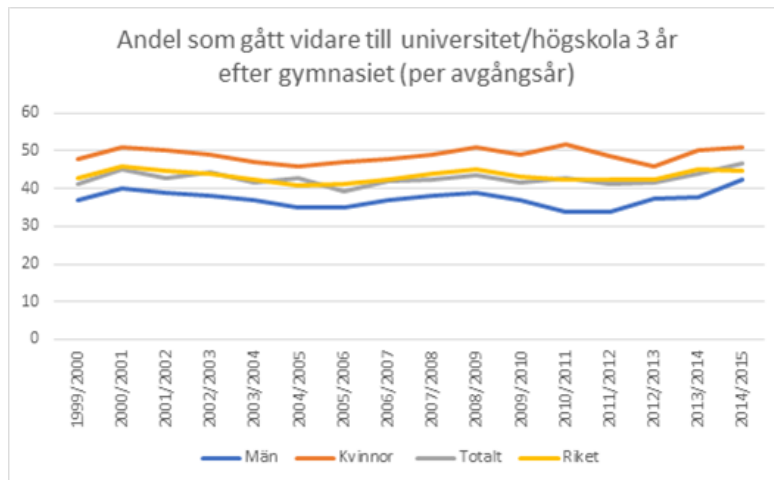
Kommentarer:

Andel behöriga till gymnasiets yrkesprogram

I samtliga kommuner förutom Sala har andelen elever med behörighet till gymnasiets yrkesprogram minskat mellan 2007 och 2019. I Norberg är skillnaden mellan åren som störst. Andelen som är behöriga har minskat med 18,4 procentenheter. I endast fyra av tio kommuner har situationen förbättrats mellan 2018 och 2019 och endast två kommuner, Hallstahammar och Köping, når över rikets resultat 2019. Kvinnor har generellt högre andel behöriga över perioden 2007-2019 och 2008 var kvinnornas andel behöriga bättre än männens i samtliga av länets kommuner. Senaste året, 2019, var dock männens behörighet bättre i fyra av tio kommuner.

Andel som gått vidare till högre studier

Andelen som gått vidare till högstudier liknar motsvarande trend för riket och det är troligt att konjunktursvängningar påverkar individernas benägenhet att söka sig till högskolan. Skillnaden mellan män och kvinnor är påtaglig. Gapet mellan kvinnor och mäns benägenhet att söka sig till högskolan var som störst för individer som slutade gymnasiet 2012/2013, där det skiljde 18 procentenheter. Sedan dess har skillnaderna minskat något och för senast tillgängliga mätpunkten skiljde endast 8,8 procentenheter. Den generella trenden mellan de två senaste mätpunkterna är också att allt fler individer söker sig till högskolan. I åtta av tio kommuner ökade benägenheten att söka sig till högskolan medan det för riket som helhet faktiskt minskade något.

Andelen som avslutat gymnasiet inom 3 år

Av de elever som påbörjade gymnasiestudier vid ett nationellt program i länet var det år 2018 76,8 procent av dessa som avslutat sina studier. För riket totalt uppgick motsvarande uppgift till 76,1 procent. Data utgår från kommunen där gymnasiet är beläget. För Västmanlands län varierar andelen som avslutat gymnasiet inom tre år mellan 70,6 procent i Köpings kommun och 85,2 procent i Hallstahammars kommun. I Västerås kommun uppgick andelen till 77,6 procent.

Sammanfattning

För de flesta av länets kommuner ligger behörigheten till gymnasiet lägre än i riket som helhet 2019 och dessutom försämrades resultaten i sex av tio kommuner mellan 2018 och 2019. Problemen är som störst för männen och även om skillnaderna mellan kvinnor och män är mindre 2019 kvarstår obalansen. Vad gäller andelen som går vidare till högskolan är situationen något bättre, även om det även här finns stor obalans mellan könen. Medan resultaten i riket sjönk något så förbättrades läget i åtta av tio kommuner i Västmanland vid senaste mätpunkten, som baseras på individer som slutade gymnasiet 2014/2015. Andelen som avslutat sina gymnasiestudier inom tre år ligger något högre i Västmanlands län än i riket totalt men variationen är förhållandevis stor mellan länets kommuner.

Delmål 4.3.5 Öka andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering

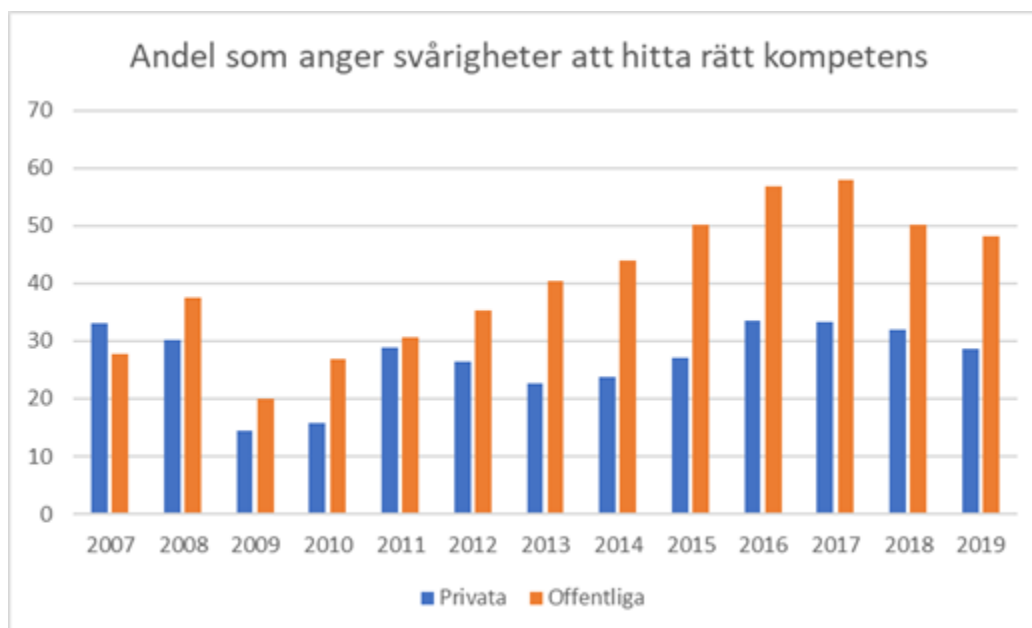
Vad mäter vi?

Delmålets uppfyllelse bedöms utifrån Arbetsförmedlingens uppgifter om hur stor andel företag/organisationer i länet som uppgett att de har svårt att hitta rätt arbetskraft vid rekryteringar. Uppgifterna baseras på intervjuundersökningar vars resultat sammanställs två gånger per år. I redogörelsen nedan har medelvärden för respektive år beräknats.

Källa: Arbetsförmedlingen

Kommentarer:

Under de senaste åren har andelen som anger att de har svårt att hitta rätt arbetskraft minskat något bland såväl privata som offentliga organisationer. Andelen av arbetsgivarna som uppger brist ligger dock fortfarande på en mycket hög nivå. Sedan återhämtningen efter senaste lågkonjunkturen har skillnaderna varit stora mellan privata och offentliga organisationer och det syns inte några tecken på att detta förhållande håller på att ändras. Offentliga organisationer anger i högre utsträckning att de har svårt att hitta rätt arbetskraft och vi får gå tillbaka till 2007 för att hitta en mät punkt där den privata sektorn tycktes ha svårare att hitta rätt arbetskraft. Att det under lång tid rapporterats råda stor brist på kvalificerad arbetskraft inom såväl vård- och omsorg som skolväsendet bekräftar också bilden av att de offentliga arbetsgivarna, där majoriteten av dessa verksamheter återfinns, tycks uppleva en större bristsituation än de privata.

Delmål 4.3.6 Öka andelen sysselsatta

Vad mäter vi?

De förvärvsarbetandes andel av den totala befolkningen 20-64 år ger den så kallade förvärvsfrekvensen. Delmålet följs upp avseende kön och inrikes- respektive utrikesfödda. Delmålet uppfyllelse utvärderas med hjälp av SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) som möjliggör en fin geografisk nedbrytning. För att klassificeras som förvärvsarbetande krävs att personen har en löneinkomst som överstiger ett skattat gränsvärde, alternativt deklarerat för aktiv näringsverksamhet under det aktuella året.

Källa SCB/RAMS

Kommentarer:

Med en förvärvsintensitet år 2018 på 79,1 procent placerar sig Västmanland strax under rikets förvärvsintensitet, 79,5 procent. Bland grannlänerna är det Dalarna som har högst placering medan övriga grannlän placerar sig något under Västmanland. Skillnaden mellan kvinnor och män är bland de största i landet för såväl inrikes som utrikes födda. Bland inrikes födda skiljer 2,5 procentenheter och bland utrikes födda skiljer det hela 10,9 procent.

	Inrikes födda			Utrikes födda		
	Kvinnor	Män	Differens	Män	Kvinnor	Differens
Södermanlands län	83,30%	85,30%	2,00%	54,20%	65,40%	11,20%
Jönköpings län	86,50%	89,00%	2,50%	61,00%	72,00%	11,00%
Västmanlands län	83,20%	85,70%	2,50%	57,10%	68,00%	10,90%
Kalmar län	83,60%	85,70%	2,10%	53,40%	63,60%	10,20%
Östergötlands län	82,10%	83,80%	1,70%	54,40%	63,50%	9,10%
Kronobergs län	85,40%	87,40%	2,00%	57,00%	65,90%	8,90%
Dalarnas län	84,10%	85,70%	1,60%	53,60%	62,30%	8,70%
Gävleborgs län	82,60%	85,10%	2,50%	53,30%	62,00%	8,70%
Örebro län	82,70%	85,00%	2,30%	56,30%	64,30%	8,00%
Västra Götalands län	84,40%	85,80%	1,40%	60,80%	68,60%	7,80%
Hallands län	86,50%	87,80%	1,30%	62,50%	69,60%	7,10%
Riket	83,90%	85,20%	1,30%	60,10%	67,00%	6,90%
Jämtlands län	84,90%	86,00%	1,10%	60,10%	66,60%	6,50%
Västernorrlands län	83,90%	85,40%	1,50%	55,70%	61,90%	6,20%
Uppsala län	82,30%	84,50%	2,20%	60,10%	66,20%	6,10%
Stockholms län	85,90%	85,90%	0,00%	66,00%	72,10%	6,10%
Blekinge län	83,70%	84,50%	0,80%	52,00%	57,30%	5,30%
Västerbottens län	82,20%	84,50%	2,30%	59,50%	64,70%	5,20%
Skåne län	81,30%	82,40%	1,10%	53,80%	59,00%	5,20%
Värmlands län	82,20%	82,40%	0,20%	53,50%	57,90%	4,40%
Gotlands län	82,80%	84,60%	1,80%	58,80%	60,60%	1,80%
Norrbottnens län	84,10%	84,80%	0,70%	67,80%	66,30%	-1,50%

Utveckling 2014-2018

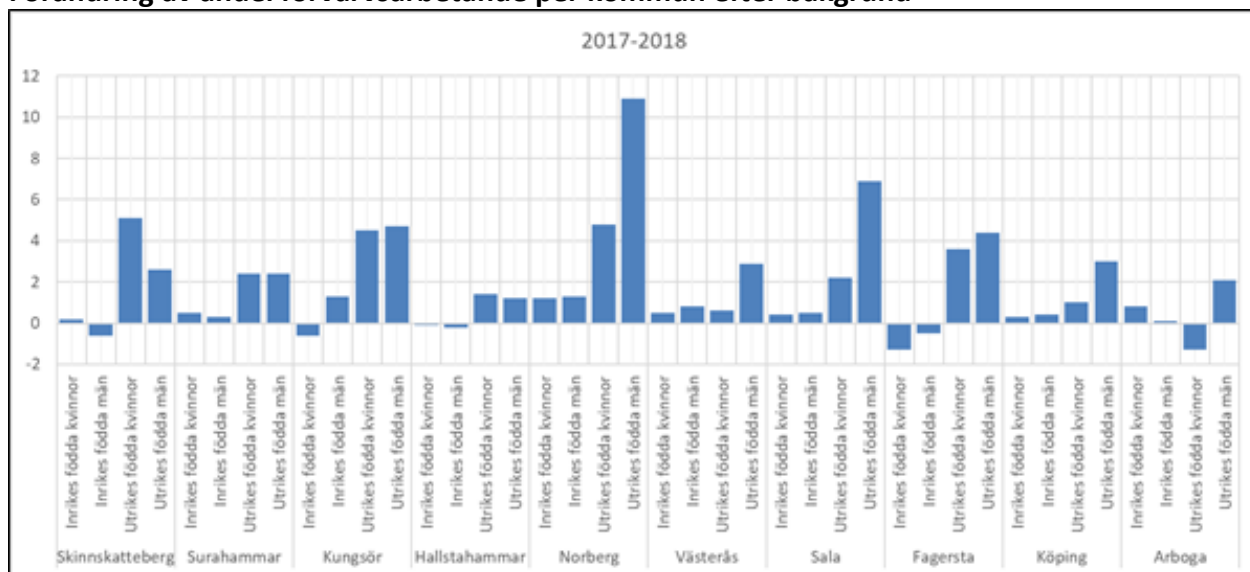
Förvärvsfrekvensen för länet som helhet har förbättrats i samtliga grupper såväl från föregående år som över perioden 2004-2018. Störst förändring över det längre tidsperspektivet har skett inom gruppen inrikes födda

kvinnor medan det mellan 2017 och 2018 skett störst ökning i gruppen utrikes födda män.

Förändring, procentenheter	2004-2018	2017-2018
Inrikes födda kvinnor	7,4	0,3
Inrikes födda män	3,9	0,5
Utrikes födda kvinnor	3,5	1,1
Utrikes födda män	6,5	3,2
Samtliga	3,7	0,7

Ingen kommun i länet har försämrat sina resultat från 2017 till 2018 och i samtliga kommuner förutom Hallstahammar har situationen förbättrats. Överlag är utvecklingen också positiv om utvecklingen bryts ned på bakgrund och kön. I några enstaka fall har det skett en negativ utveckling. Bland annat i gruppen utrikes födda kvinnor i Arboga och inrikes födda kvinnor i Fagersta.

Förändring av andel förvärvsarbetande per kommun efter bakgrund

Förvärvsfrekvensen ökar totalt och i samtliga grupper såväl över perioden 2004-2018 som mellan de senaste två mätpunkterna, 2017 och 2018. Det är fortsatt stora skillnader mellan könen och in-/utrikes födda men samtidigt ökar förvärvsfrekvensen också mest bland utrikesfödda. En fortsatt utveckling i samma riktning är positiv vad gäller utjämningen mellan grupperna.

Delmål 4.3.7 God ekonomisk utveckling

Vad mäter vi?

Bruttoregionalprodukten (brp) visar det samlade värdet av produktionen i länet samt i länets kommuner. Delmålet följs upp genom att följa förändringen jämfört med föregående år, dvs. tillväxttakten samt genom att följa utvecklingen av värdet av brp i förhållande till befolkningen dvs. brp/capita. Tillväxttakten finns redovisat per län medan brp/capita även finns för länets kommuner.

Källa SCB/Nationalräkenskaper

Kommentarer:

Tillväxten 2018 i Västmanlands län uppgick till 1,8 procent 2018. Det var lägre än riket totalt som visade en tillväxt på 2,2 procent. Brp per capita uppgick till 396 000 kr. Sett över en längre tidsperiod är tillväxten lägre i Västmanlands län än i riket i totalt.

BRP per capita samt tillväxt 2018

Län	BRP tillväxt	BRP per capita
Stockholm	3.1	647
Uppsala	1.6	450
Södermanland	2.2	350
Östergötland	2.4	421
Jönköping	1.5	426
Kronoberg	2.2	462
Kalmar	1.4	366
Gotland	-0.6	398
Blekinge	1.3	358
Skåne	1.8	409
Halland	1.1	368
Västra Götaland	2.5	487
Värmland	1.2	385
Örebro	1.8	415
Västmanland	1.8	396
Dalarna	1.4	392
Gävleborg	1.6	371
Västernorrland	1.8	419
Jämtland	0.4	388
Västerbotten	1.5	415
Norrbottn	0.9	493
Riket	2.2	475

Delmål 4.3.8 Öka produktionen av livsmedel

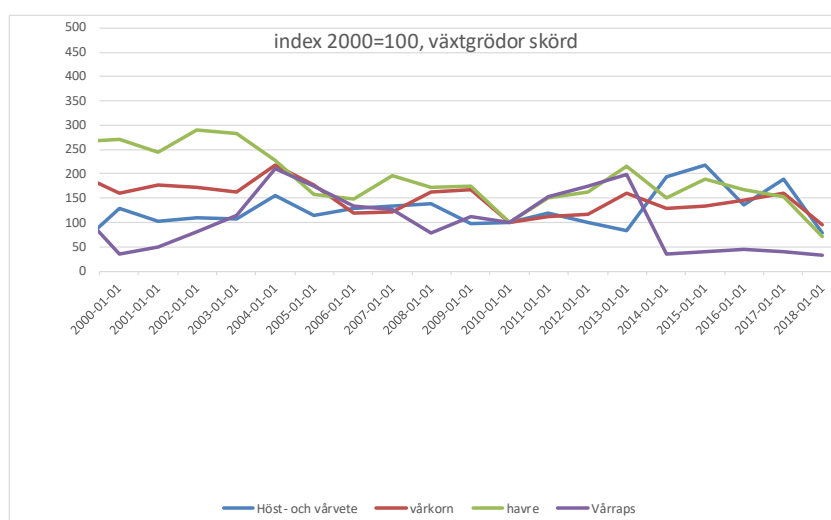
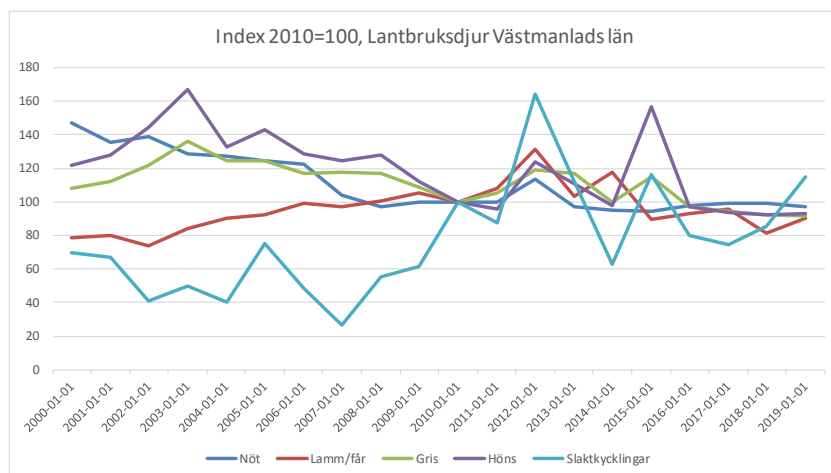
Vad mäter vi? (Första utkast)

Mätning kommer att ske i primärproducentled och avse både grödor och kött.

Källor: Jordbruksverket (Lantbruksdjur)

Kommentarer:

Sedan 2010 har antalet grisar, får samt kor minskat något i länet. Störst har minskningen varit för får och grisar. Höns har ökat medan slaktkycklingar har minskat. Skördarna 2018 var något lägre än tidigare år och även lägre än 2010. Särskilt för raps och havre. Vete samt korn har haft en mindre negativ utveckling.

Delmål 4.3.9 Öka produktionen av fossilfri och förnybar energi

Vad mäter vi?

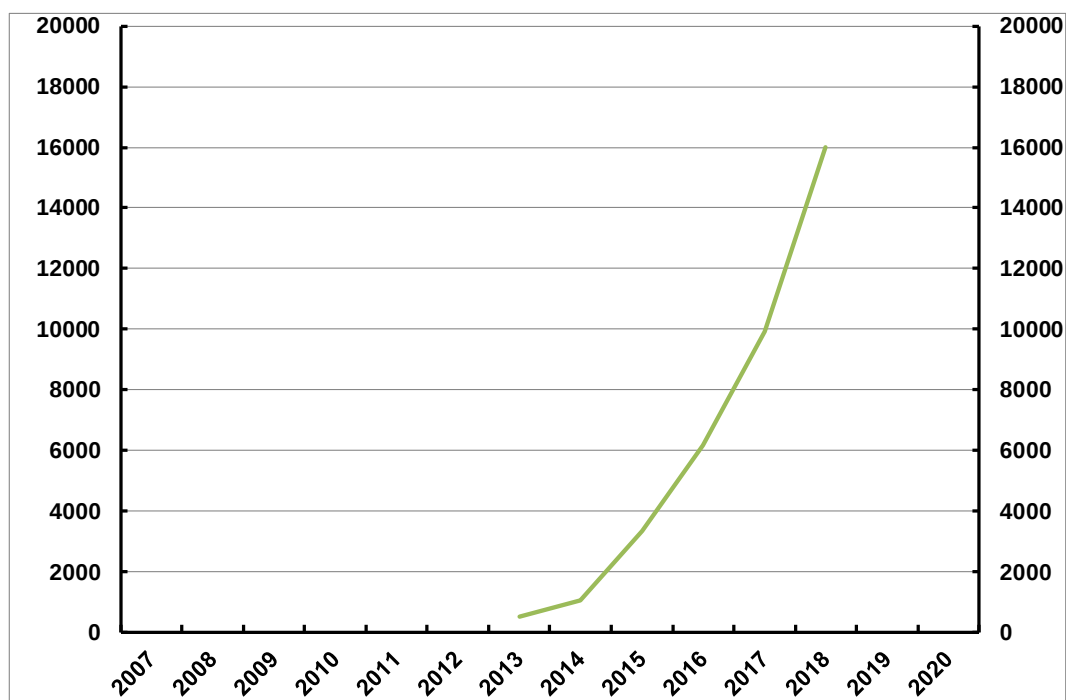
Fullständiga källor vad gäller produktionen av fossilfri och förnybar energi finns ej tillgängliga hos SCB. I RUS mäts istället mängden installerad effekt solceller samt produktion av biogas.

Källor: Energikontoret Mälardalen respektive Energimyndigheten

Kommentarer:

Installerad effekt solceller har ökat kraftigt de senaste åren i Västmanlands län. Biogasproduktionen är betydligt högre än för 4-5 år sedan men ökningstakten har avstannat.

Installerad effekt Solceller i Västmanlands län KW

Biogasproduktion, GWh, Västmanlands län

